

Jan Łysek

Szkoły europejskie i... europejskie szkoły

Nauczyciel i Szkoła 3-4 (24-25), 11-19

2004

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Jan Łysek

Szkoły europejskie i... europejskie szkoły

Pojęcia „Szkoły Europejskie” oraz „Europejskie szkoły” nie oznaczają tego samego, chociaż czasami te dwa określenia stosowane są zamiennie. Kiedy zatem można użyć sformułowania „Szkoły Europejskie”, a kiedy „Europejskie szkoły”? Mam nadzieję, że odpowiedź na to pytanie będzie jednoznaczna po przeczytaniu poniższego tekstu.

Co to są „Szkoły Europejskie”?

Historia Szkół Europejskich sięga października 1953 roku, kiedy to w Luksemburgu powstała pierwsza szkoła dla dzieci pracowników organizacji wspólnotowych.

Oficjalny dokument powołujący do życia Szkoły Europejskie został jednak sporządzony kilka lat później. Doświadczenia w pracy z dziećmi w środowisku międzynarodowym oraz wielokulturowym i pozytywne rezultaty takiego wychowania sprawiły, że państwa członkowskie podjęły decyzje o tworzeniu systemu Szkół Europejskich, wszędzie tam, gdzie powstawały przedstawicielstwa lub instytucje Wspólnoty. W kwietniu 1957 roku sześciu ministrów edukacji państw członkowskich podpisało konwencję, na mocy której powstawały kolejne szkoły.

Obecnie istnieje 12 szkół tego typu:

- szkoła Luxembourg I w Luksemburgu, założona w 1953 roku (por. <http://www.restena.lu/primaire/eeekirch>),
- szkoła Bruxelles I w Belgii, założona w 1958 roku (por. <http://www.eeb1.org>),
- szkoła Mol w Belgii, założona w 1960 roku (por. <http://www.esmol.net/index.htm>),
- szkoła Varese we Włoszech, założona w 1960 roku (por. <http://www.scuolaeuropeadivarese.it/id75.htm>),
- szkoła Karlsruhe w Niemczech, założona w 1962 roku (por. <http://www.eskar.org>),
- szkoła Bergen w Holandii, założona w 1963 roku (por. <http://www.europeanschool.nl>),
- szkoła Bruxelles II w Belgii, założona w 1974 roku (por. <http://www.eeb2.be>),

- szkoła München w Niemczech, założona w 1977 roku (por. http://www.eursc.org/SE/htmlFr/info_adr_mun.html),
- szkoła Culham w Wielkiej Brytanii, założona w 1978 roku (por. <http://www.esculham.fsnet.co.uk>),
- szkoła Bruxelles III w Belgii, założona w 1999 roku (por. <http://www.ee3.org/Scool.htm>),
- szkoła Alicante w Hiszpanii, założona w 2002 roku (por. http://www.eursc.org/SE/htmlFr/info_adr_ali.html),
- szkoła Francfurt w Niemczech, założona w 2002 roku (por. <http://www.kunde.cosifantutte.de>).

W Szkołach Europejskich uczą się dzieci i młodzież od przedszkola aż do matury (por. http://www.menis.gov.pl/szkoly_europejskie/szkoly_euro.htm).

Przedszkole przyjmuje dzieci od 4 roku życia. Szkoła podstawowa trwa 5 lat i przyjmuje dzieci od 6 roku życia. Szkoła średnia trwa 7 lat.

Maturę europejską mogą zdawać uczniowie, którzy ukończyli, co najmniej ostatnie dwie klasy w szkole europejskiej. Jeżeli uczyli się tylko w klasie siódmej, muszą zdawać egzamin maturalny we własnym narodowym systemie szkolnym.

Szkoły Europejskie oprócz uczniów, którzy są dziećmi pracowników instytucji europejskich lub pracowników stałych przedstawicielstw państw członkowskich przy Unii Europejskiej (uczniowie kategorii I), przyjmują również dzieci pracowników innych instytucji międzynarodowych i ambasad (uczniowie kategorii II) oraz zamieszkuje na stałe w danym mieście (uczniowie kategorii III). Nauka uczniów kategorii II i III w Szkołach Europejskich jest płatna.

Głównym celem działalności szkół europejskich jest rozwijanie w uczniach poczucia wspólnoty z innymi Europejczykami, przy jednoczesnej akceptacji swojej odrębności narodowej i kulturowej.

Każde dziecko ma prawo do uczenia się swojego języka ojczystego od klasy pierwszej aż do matury. W szkołach, w których jest większa grupa dzieci danej narodowości, organizowane są sekcje językowe. W sekcji dzieci uczą się przede wszystkim w języku ojczystym.

W przedszkolu wszystkie zajęcia odbywają się w języku ojczystym. Jedyne kontakty z dziećmi innych narodowości ma miejsce podczas rekreacji i zabaw na świeżym powietrzu.

W szkole podstawowej dzieci uczą się wszystkich przedmiotów ogólnokształcących w języku ojczystym. Jednocześnie od klasy pierwszej uczą się jednego z języków urzędowych, czyli francuskiego, angielskiego lub niemieckiego - zgodnie z decyzją rodziców. Od klasy trzeciej pojawia się nowy typ zajęć, prowadzonych w wybranym drugim języku (pierwszy język to język ojczysty),

w grupach mieszanych narodowościowo, tzw. godziny europejskie. Celem tych zajęć jest budowanie świadomości europejskiej i wspólnoty między różnymi narodowościami.

W szkole średniej od pierwszej klasy zajęcia z przedmiotów artystycznych i zajęcia z wychowania fizycznego prowadzone są w drugim języku nauczania. Począwszy od klasy trzeciej w tym samym języku wykładana jest historia i geografia, a od klasy następnej również ekonomia i przedmioty humanistyczne wybrane przez ucznia. Przez całą szkołę średnią uczniowie uczą się w języku ojczystym matematyki, biologii, chemii i fizyki oraz w tym języku zdają maturę z tych przedmiotów. Matura z przedmiotów nauczanych w drugim języku zdawana jest w danym języku.

Począwszy od klasy drugiej szkoły średniej wszyscy uczniowie obowiązkowo rozpoczynają naukę trzeciego języka. Może to być dowolny język. Od klasy czwartej mogą rozpocząć naukę czwartego języka oraz uczyć się łaciny i greki.

Począwszy od szkoły podstawowej zajęcia z języków obcych odbywają się w grupach mieszanych narodowościowo i zawsze prowadzone są przez nauczycieli, dla których dany język jest językiem ojczystym. Również zajęcia z przedmiotów realizowanych w drugim języku nauczania zawsze prowadzone są przez nauczycieli danej narodowości (np. Francuzów, Anglików lub Niemców). Nauczanie religii (lub etyki) odbywa się przede wszystkim w grupach narodowościowych, chyba że wyznawców danej religii jednej narodowości jest zbyt mało, żeby można było organizować grupę, wtedy zajęcia odbywają się wspólnie w grupach mieszanych.

Wszystkie zajęcia, niezależnie od języka wykładu, za wyjątkiem lekcji języków ojczystych, odbywają się według jednakowych programów nauczania, opracowywanych wspólnie przez ekspertów wydelegowanych przez każde z państw członkowskich.

Wspólnymi organami wszystkich Szkół Europejskich są:

- Rada Zarządzająca, formalnie składająca się z ministrów edukacji wszystkich państw członkowskich, w praktyce z wyznaczonych na stałe ich przedstawicieli,
- Sekretarz Generalny, wybierany co cztery lata przedstawiciel Rady, urzędujący na stałe w Brukseli i zarządzający w jej imieniu administracją Szkół Europejskich,
- Rada Wizytatorów, a właściwie dwie rady, oddzielnie dla przedszkoli i szkół podstawowych oraz oddzielnie dla szkół średnich; w skład Rad Wizytatorów wchodzi delegowani, na minimum 5 lat, wysokokwalifikowani doradcy i pracownicy nadzoru merytorycznego po jednym z każdego z państw członkowskich.

Każda Szkoła jest administrowana przez Radę Administracyjną, w skład której wchodzi przedstawiciele nauczycieli, rodziców oraz uczniów i zarządzana jest przez dyrektora.

Nauczyciele pracujący w Szkołach Europejskich są delegowani przez ministerstwa edukacji swoich państw, po spełnieniu bardzo wysokich wymogów formalnych związanych z wykształceniem i doświadczeniem zawodowym. Muszą też biegle znać przynajmniej jeden z urzędowych języków. Posiedzenia Rady Pedagogicznej, doskonalenie zawodowe oraz rozmowy z niektórymi rodzicami sprawiają, że jest to konieczne. Na ogół powinien to być język państwa, na terenie którego mieści się szkoła, ale nie w każdym przypadku jest to wymagane.

Zapisy do Szkół Europejskich odbywają się bezpośrednio w szkołach. Zainteresowani rodzice mogą szukać adresów szkół na ich stronach internetowych lub na głównej stronie internetowej - <http://www.eursc.org>.

Nie jest wykluczone, że niebawem powstaną kolejne Szkoły Europejskie na terenie państw, nowych członków Unii Europejskiej. Taka szkoła może zatem powstać również w Polsce.

Nauczyciele, pracujący i mieszkający aktualnie w Polsce, gdyby chcieli w przyszłości pracować w Szkołach Europejskich, mogą uzyskać informacje w Ministerstwie Edukacji Narodowej i Sportu, Departament Współpracy Międzynarodowej, telefon: 31 89 363 lub 31 89 629, kierunkowy do Warszawy 22.

Warto również zapoznać się z Europejskimi Projektami Współpracy w zakresie szkolenia kadry, koordynowanymi przez Program Socrates – Comenius 2.1. (por. <http://www.socrates.org.pl/comenius/epw.html>).

Co to są „Europejskie szkoły”?

O „Europejskich szkołach” możemy mówić wtedy, gdy dana szkoła w ramach programu „Projekty Szkolne Comeniusa” (dotychczasowy Comenius 1), realizuje wspólny, międzynarodowy projekt. Głównym celem tego typu projektów jest przygotowanie dzieci i młodzieży do sprawnego oraz kreatywnego funkcjonowania w nowoczesnym społeczeństwie, w warunkach konkurencji, wolnego rynku i zintegrowanej Europy.

Działania w tym zakresie wspiera m. in. Fundacja Prawo Europejskie, powołana 24 kwietnia 2003 roku, z inicjatywy środowiska prawniczego, publicystów, ekonomistów i pedagogów (por. <http://fundacja-pe.org.pl/main.php>). Program informacyjny Polak – Obywatel – Europejczyk, adresowany jest do szkół stopnia podstawowego (od klasy czwartej wzwyż), gimnazjalnego i licealnego na terenie całej Polski.

Praca nad projektem jest organizowana w grupach partnerskich, które pracują wspólnie, według uzgodnionego planu. Projekty stwarzają uczniom i nauczycielom możliwość: wspólnej pracy nad wybranym tematem w ramach zajęć szkol-

nych, wymiany doświadczeń, badania różnych aspektów europejskiej różnorodności kulturowej, środowiskowej, społecznej i ekonomicznej. Efektem każdego projektu powinien być konkretny „produkt” - np. wydawnictwo, film, CD, itp.

Grupę partnerską tworzy zespół złożony z co najmniej trzech szkół z trzech krajów, w tym koniecznie, przynajmniej jedna szkoła z kraju Unii Europejskiej. Czas realizacji projektu to minimum jeden rok, ale nie więcej niż trzy lata. Projekt może obejmować dowolną tematykę lub zagadnienia, które stanowią przedmiot wspólnych zainteresowań uczestniczących szkół. Praca nad projektem w grupach partnerskich skierowana jest przede wszystkim do uczniów.

W projektach należy uwzględnić następujące priorytety:

- obecność w grupach partnerskich uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych,
- promowanie edukacji interkulturowej, zwłaszcza w zakresie zwalczania rasizmu i ksenofobii,
- promowanie nauki języków obcych,
- równość szans kobiet i mężczyzn,
- pierwszeństwo dla szkół, które nie mają doświadczenia we współpracy europejskiej,
- promowanie szkół i uczniów znajdujących się, z różnych względów, w mniej korzystnej sytuacji (np. szkoły położone w zaniedbanych ekonomicznie obszarach lub uczniowie niepełnosprawni).

W projektach należy również uwzględnić środowisko szkolne i lokalne, a zatem włączyć do działań stowarzyszenia rodziców, uczniów, władze lokalne i regionalne, przedsiębiorstwa, organizacje pozarządowe nie nastawione na zysk, muzea, itp. Istotne jest również uwzględnienie możliwości przyjmowania w szkole przyszłych nauczycieli języków („stażystów językowych”) przyjeżdżających na staże w ramach Programu Comenius.

Na etapie przygotowywania projektu można uwzględnić tzw. wizyty przygotowawcze, które służą bezpośredniemu nawiązaniu kontaktów, opracowaniu planu działań w projekcie i wypełnieniu wniosku. Należy jednak pamiętać, że wizyty przygotowawcze mogą być realizowane tylko przed złożeniem wniosku na projekt i nie są one obowiązkowe.

Założenia dotyczące wizyty przygotowawczej dla partnerskich projektów szkolnych są następujące:

- szkoła może złożyć formularz aplikacyjny na wizytę przygotowawczą dotyczącą tylko nowych projektów dla całej grupy partnerskiej,
- formularz aplikacyjny wraz z zaproszeniem od organizatora należy przesłać w terminie ośmiu tygodni przed planowanym spotkaniem,
- maksymalny grant na wizytę przygotowawczą wynosi do 1000 Euro na osobę,

- w przypadku gdy szkoła ubiega się o wyjazd dla dwóch osób, wymagane jest pisemne uzasadnienie takiej konieczności ze wskazaniem zadań dla osób uczestniczących w wizycie przygotowawczej; wówczas grant nie może przekroczyć 1500 Euro dla dwóch osób,
- dzienna stawka obowiązująca w naliczaniu kosztów utrzymania wynosi 50% stawki podstawowej załączonej do aplikacji tabeli,
- nieprawidłowy naliczony budżet powoduje odrzucenie aplikacji,
- realizacja wizyt przygotowawczych odbywać się będzie aż do wyczerpania budżetu Narodowej Agencji,
- preferencje mają szkoły, które nie brały dotychczas udziału w programie Socrates - Comenius 1,
- aktualny formularz aplikacyjny na wizyty przygotowawcze dostępny jest tylko w wersji elektronicznej na stronie Narodowej Agencji - <http://www.socrates.org.pl/comenius/doc.html#c1pv>.

Szkoła może ubiegać się o wizytę przygotowawczą w następujący sposób:

- złożyć wniosek na wizytę przygotowawczą (Application Form for Preparatory Visit) w jednym egzemplarzu oraz dołączyć zaproszenie instytucji organizującej wizytę przygotowawczą, określające miejsce i jej termin oraz przesłać oba dokumenty do Agencji Narodowej programu Socrates - Comenius, nie później niż 6 tygodni przed wyjazdem,
- szkoła, która organizuje spotkanie powinna przysłać zaproszenie z dokładnym terminem i miejscem wizyty przygotowawczej,
- na podstawie przysłanego wniosku Agencja Narodowa zawiera ze szkołą umowę, w której jest sprecyzowana wysokość przyznanego grantu, zasady wykorzystania i rozliczenia.

Dodatkowe informacje dotyczące wizyt przygotowawczych można uzyskać:

- w Agencji Narodowej oraz u koordynatorów wojewódzkich w Kuratoriach Oświaty,
- w "Przewodniku dla wnioskodawców", który jest dostępny na stronach internetowych komisji Europejskiej,
- na stronach internetowych Komisji Europejskiej pod adresem: <http://europa.eu.int/comm/education/socrates.html>,
- w bazach danych szkół pod adresem: <http://partbase.programkontoret.se>.

Należy również pamiętać, że przed złożeniem wniosku istnieje konieczność skontaktowania się z Agencją Narodową.

Nie bez znaczenia w fazie tworzenia grup partnerskich, które zajmą się przygotowaniem projektu, są Seminarium kontaktowe Akcji Comenius 1, organizowane corocznie przez Agencje Narodowe.

Seminaria te mają umożliwić uczestnikom:

- uzyskanie informacji o możliwościach współpracy europejskiej między szkołami w dziedzinie, której dotyczy seminarium,
- poznanie osób ze szkół z innych krajów europejskich i stworzenie z nimi grupy partnerskiej,
- uzyskanie konkretnych informacji i wskazówek dotyczących opracowania dobrego projektu,
- otrzymanie praktycznych informacji dotyczących wypełniania wniosków.

W jednym Seminarium kontaktowym może uczestniczyć tylko jedna osoba z danej instytucji. Koszty uczestnictwa w seminarium kontaktowym pokrywa Agencja Narodowa.

Aby ubiegać się o udział w Seminarium kontaktowym akcji Comenius 1 należy zgłosić się do odpowiedniego dla danego województwa koordynatora wojewódzkiego lub promotora programu Comenius albo bezpośrednio do Agencji Narodowej, wysyłając zgłoszenie na adres elzbieta.jurga@socrates.org.pl lub magdalena.wasilenko@socrates.org.pl.

Lista koordynatorów i promotorów znajduje się pod adresem - <http://www.socrates.org.pl/comenius/koordynatorzy.php>.

I jeszcze jedno. Projekty Szkolne Comeniusa, które odnoszą się do tzw. „Europejskich szkół”, realizowane są w ramach programu Comenius, a ten z kolei jest jednym z ośmiu programów wchodzących w skład Programu Edukacyjnego Wspólnoty Europejskiej Socrates.

Celem głównym programu Socrates jest podnoszenie jakości kształcenia dzieci, młodzieży i dorosłych poprzez współpracę międzynarodową. Aktualnie strukturę programu Socrates tworzą następujące programy:

- ERASMUS - adresowany do szkolnictwa wyższego; ma na celu rozwój współpracy pomiędzy uczelniami oraz promowanie europejskiego wymiaru w szkolnictwie wyższym poprzez: wymianę nauczycieli akademickich, wymianę studentów, współpracę w zakresie programów nauczania, tworzenie europejskiej sieci współpracy międzyuczelnianej (por. <http://www.socrates.org.pl/erasmus/index.html>),
- LINGUA - ma na celu promowanie nauki języków obcych poprzez podnoszenie poziomu nauczania i uczenia się języków obcych oraz rozszerzenie dostępu do różnych form nauki języków obcych w perspektywie uczenia się przez całe życie (por. <http://www.socrates.org.pl/lingua/index.html>),
- GRUNDTVIG - ma na celu podnoszenie poziomu i wzmocnienie europejskiego wymiaru kształcenia dorosłych poprzez promowanie europejskiej współpracy między placówkami edukacji dorosłych, podnoszenie kwalifikacji kadry kształcącej dorosłych, promowanie idei “uczenia się przez całe życie”

- (por. <http://www.socrates.org.pl/grundtvig/index.html>),
- NARIC - ma na celu tworzenie sieci informacyjnej na temat porównywalności i uznawania wykształcenia, w celu określenia równoważności dokumentów (por. <http://www.buwiwm.edu.pl>),
 - MINERVA - ma na celu wspieranie europejskiej współpracy w zakresie kształcenia otwartego i na odległość oraz stosowania technologii informatyczno - komunikacyjnych (ICT) w edukacji (por. <http://www.socrates.org.pl/minerva/index.html>),
 - ARION - ma na celu organizowanie wizyt studyjnych dla przedstawicieli administracji oświatowej różnych szczebli zarządzania, które umożliwiają poznanie systemów edukacyjnych w innych krajach europejskich (por. <http://www.socrates.org.pl/arion/index.html>),
 - EURYDICE - ma na celu tworzenie sieci informacyjnej o systemach edukacyjnych, wdrażanych innowacjach, przeprowadzanych reformach oraz głównych kierunkach polityki edukacyjnej w krajach europejskich (por. <http://www.socrates.org.pl/eurydice/index.html>),
 - COMENIUS - przyczynia się do poprawy jakości kształcenia i wzmocnienia europejskiego wymiaru edukacji szkolnej poprzez: wspieranie międzynarodowej współpracy oraz wymiany między szkołami, placówkami kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli, a także promowanie nauki języków obcych i wzrost świadomości interkulturowej (por. <http://www.socrates.org.pl/comenius/index.html>).

Wszelkie informacje na temat Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji Programu Socrates, w tym – na temat Programu Socrates – Comenius, można znaleźć pod adresem - <http://www.socrates.org.pl/socrates2.php>.

Bibliografia – źródła internetowe:

- <http://europa.eu.int/comm/education/socrates.html>
- <http://fundacja-pe.org.pl/main.php>
- <http://partbase.programkontoret.se>
- <http://www.buwiwm.edu.pl>
- <http://www.ee3.org/Scool.htm>
- <http://www.eeb1.org>
- <http://www.eeb2.be>
- <http://www.esculham.fsnet.co.uk>

- <http://www.eskar.org>
- <http://www.esmol.net/index.htm>
- <http://www.europeanschool.nl>
- <http://www.eurasc.org>
- http://www.eurasc.org/SE/htmlFr/info_adr_ali.html
- http://www.eurasc.org/SE/htmlFr/info_adr_mun.html
- <http://www.kunde.cosifantutte.de>
- http://www.menis.gov.pl/szkoly_europejskie/szkoly_euro.htm
- <http://www.restena.lu/primaire/eekirch>
- <http://www.scuolaeuropeadivarese.it/id75.htm>
- <http://www.socrates.org.pl/arion/index.html>
- <http://www.socrates.org.pl/comenius/doc.html#c1pv>
- <http://www.socrates.org.pl/comenius/epw.html>
- <http://www.socrates.org.pl/comenius/index.html>
- <http://www.socrates.org.pl/comenius/koordynatorzy.php>
- <http://www.socrates.org.pl/erasmus/index.html>
- <http://www.socrates.org.pl/eurydice/index.html>
- <http://www.socrates.org.pl/grundtvig/index.html>
- <http://www.socrates.org.pl/lingua/index.html>
- <http://www.socrates.org.pl/minerva/index.html>
- <http://www.socrates.org.pl/socrates2.php>

Summary:

The aim of the article is an attempt to show distinctions between two concepts: "Schools in Europe" and "European schools".

"Schools in Europe" can be defined as a system of 12 European schools, which work in some European Union countries, on the strength of a convention dated 1957. Children and youths, from nursery school up to secondary school, are taught in these schools. Students who are the children of members from European institutions or the children of workers from permanent representatives of membership countries in the European Union (category I students) are admitted to the schools, as well as children of members of other international institutions and embassies (category II students). Children who live permanently in the city (category III students) are also admitted.

If a particular school realizes a common, international project, within the confines of "The School Comenius Project" (so far named as Comenius I), it can be called "European schools". The main aim of the project is to enable children and youths to function efficiently and creatively in modern society in conditions of present - day competition, free market forces and integration with Europe.